

УДК 323.172:321.011

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.44.20>

ВПЛИВ РЕГІОНАЛІЗМУ НА ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ

Наталя Горло

*Запорізький національний університет,
факультет соціології та управління, кафедра політології
вул. Жуковського, 66, 69000, м. Запоріжжя, Україна*

У статті розглядається регіоналізм як доктрина регіональних політичних еліт, спрямована на розширення повноважень регіону. Досліджено вплив регіоналізму на суверенітет держави, обумовлений посиленням ролі регіонів у внутрішньополітичних процесах та виходом регіонів на зовнішньополітичну арену. Методологічну базу дослідження склали ідея Р.В. Джонса і Р. Скаллі про три форми регіоналізму – єврорегіоналізм, державний регіоналізм і регіональний регіоналізм, та уявлення Т. Ілгена про реконфігурований суверенітет, який регулярно розподіляється між державними і недержавними суб'єктами на всіх рівнях управління, залежно від питання чи проблеми.

Регіоналізм виконує функцію сигналізування про проблеми регіонів і закликає до конструктивного діалогу регіональну владу і державне керівництво. Адекватною відповіддю центру на вимоги з боку регіонів може бути регіоналізація як процес перерозподілу повноважень між центром і регіонами. Вибір моделі регіоналізації (децентралізація, автономізація, федералізація) залежить від специфіки країни та наявності культури діалогу між центром і регіонами. Показано, що регіоналізм у цілому має нейтральний характер, але може створювати загрози державному суверенітету у випадку радикалізації регіональних вимог і виникненні сепаратистських настроїв. Виокремлено причини радикалізації регіоналізму і наголошено на тому, що, керований зовні, він створює пряму загрозу державному суверенітету. На прикладі Криму та Донбасу проілюстровано деструктивний вплив регіонального сепаратизму, який створив пряму загрозу територіальній цілісності суверенної Української держави.

Охарактеризовано участь регіонів у транскордонному співробітництві та інших європейських інтеграційних процесах і доведено, що форми міжнародної участі, які реалізуються у правових рамках, можуть мати взаємовигідний результат як для регіонів, так і для національної держави, та не загрожувати її суверенітету.

Ключові слова: регіоналізм, регіоналізація, державний суверенітет, сепаратизм, транскордонне співробітництво.

У сьогоденні регіон як суб'єкт політики стає важливим учасником політичних процесів як на внутрішньодержавному, так і на наддержавному рівні. Посилення регіонального чинника у внутрішній політиці сучасних держав впливає з потреби оптимізації системи управління, адже, згідно з принципом субсидіарності, вирішення локальних проблем буде більш ефективним на найближчому до громадян рівні влади. Це, у свою чергу, забезпечує стабільний політичний процес у державі. Саме тому формування дієвого та ефективного регіонального рівня врядування є нагальним завданням для багатьох сучасних держав. Посилення ролі регіонів у внутрішньополітичних процесах та вихід на зовнішньополітичну арену є наслідком існування регіоналізму як своєрідної «регіональної» ідеології, провідниками якої виступає регіональна політична еліта. Ігнорувати регіоналізм сучасним державам неможливо, якщо вони зацікавлені у збереженні стабільності суспільства і захисті власного суверенітету. Сучасний регіоналізм розвивається за багатьма напрямками, що залежить від регіональної специфіки та політичних процесів у тій чи іншій країні, разом

з тим можна виокремити певні загальні тенденції розвитку регіоналізму, враховуючи його буття в умовах світу, що глобалізується.

Проблематика як регіоналізму, так і державного суверенітету привертає увагу багатьох дослідників. Природно, що дослідження суверенітету має більш давню історію, що пов'язано з виникненням у XVI столітті ідеї державного суверенітету, запропонованої Жаном Боденом. Зі зміною систем міжнародних відносин значної трансформації зазнають погляди на державний суверенітет. Глобальні процеси дали новий поштовх дослідженню суверенітету, тож цю проблематику вивчають Є. Бартельсон, С. Болак, Т. Ілген, С.Д. Краснер, Н. Уокер та багато інших дослідників. Натомість вивчення регіоналізму розпочалося у XX столітті, коли регіон став важливою політичною одиницею і місцем локалізації субнаціонального рівня управління. Дослідники регіоналізму, серед яких М. Кітінг, Е. Опіловська, А. Паазі, визнають важливу роль ініціативи «знизу», тобто регіональних вимог, у внутрішньодержавних процесах. Оскільки у дослідженнях більш детально вивчені аспекти впливу регіоналізму на зовнішній суверенітет, вважаємо доцільним врахувати вплив і на внутрішню, і на зовнішню складову суверенітету.

Мета статті полягає у дослідженні впливу регіоналізму на державний суверенітет, який здійснюється шляхом посилення ролі регіонів як субнаціональних акторів у внутрішньополітичних процесах сучасних держав та активізації їх участі у міжнародних відносинах.

Виходячи з того, що регіон є об'єктом вивчення для багатьох наук – економіки, географії, історії, регіонознавства та інших, регіоналізм по суті є терміном-«парасолькою», значення якого змінюється в залежності від предметної специфіки конкретної науки. У політичних науках він виступає своєрідною «гумовою концепцією», що простягається вище та нижче адміністративних кордонів держав [1, р. 4]. Відповідно, регіоналізм найчастіше має два значення. Геополітичне розуміння полягає у його тлумаченні як об'єднання кількох держав, пов'язаних спільними географічними кордонами, які збираються разом для вирішення питань, що становлять взаємний інтерес. Таке бачення регіоналізму переглядається та доповнюється з врахуванням сучасних реалій, і науковці відходять від розуміння регіоналізму як суто економічної інтеграції. Так, на думку В. Тейлор, регіоналізм і як політичний порядок денний, і як проєкт розвитку не повинен обмежуватися лише проблемами економічної інтеграції, торгових переговорів і прагненням до національної та регіональної безпеки. Натомість пропонується розглядати регіоналізм у новому аспекті – як регіоналізм заради позитивних соціальних змін, який тлумачиться як соціально-політичний процес у формуванні нового порядку денного соціальної політики, що зосереджується на вирішенні деяких із найбільш критичних соціальних умов, які впливають на більшість бідних і безправних людей на континенті та на глобальному півдні [2, р. 329-330].

Інше бачення регіоналізму подає політична регіоналістика як субдисципліна політичної науки, яка зосереджена на вивченні регіону як політичної одиниці, що представляє субнаціональний рівень управління. Тобто регіоналізм розуміється вужче, ніж в геополітиці, адже вектор регіонального розвитку значною мірою залежить від позиції регіональних політичних лідерів та еліт, втіленої у регіоналізмі – доктрині, яка відображає позиції тих чи інших соціально-політичних суб'єктів на проблеми регіонів, образ мислення і дій, що виходять із пріоритетності регіональних інтересів над державними [3, с. 567]. За змістом інтересів, що артикулюються регіональною владою і на яких базуються їхні вимоги до центральної влади, виокремлюють політичний, економічний, культурний регіоналізм; за рівнем підтримки з боку населення – аутентичний та неаутентичний. Вимоги політичного змісту мають поміркований або радикальний характер, адже можуть простягатися

від потреби у розширенні повноважень регіональної влади до зміни статусу регіону у бік територіальної автономії, а у крайньому випадку передбачати сепаратистську мету. Саме від змісту вимог та ступеня їхньої поміркованості чи радикальності залежить вплив регіоналізму на державний суверенітет.

Суверенітет є важливою ознакою будь-якої держави. Виокремлюють дві сторони державного суверенітету: внутрішню та зовнішню. Як зазначає О.М. Кіндратець, «слід визнати, що в умовах глобалізації більшу увагу привертає зовнішній суверенітет. Саме з ним пов'язують збереження порядку в світосистемі. Очевидно, вивчаючи зовнішній, варто не забувати про внутрішній суверенітет, оскільки процеси, що відбуваються всередині держави, впливають на її місце в світосистемі, національну безпеку» [4, с. 16]. Саме на змінах внутрішнього суверенітету акцентував увагу Т. Ілген, автор праці *«Реконфігурований суверенітет. Багаторівневе управління в глобальну епоху»* (2003). Він стверджує, що зараз суверенітет є набагато більш плинним і пластичним поняттям, ніж його стандартна характеристика як фіксованого та незмінного в міжнародних справах. На думку Т. Ілгена, сьогодні суверенітет рідко монополізований державою, а регулярно розподіляється між державними та недержавними суб'єктами на всіх рівнях управління, залежно від питання чи проблеми [5, р. 465-466]. Виходячи з цього, можна стверджувати, що регіональна влада також може долучатися до реалізації державного суверенітету, що у сучасній політичній науці відображено в існуванні таких понять, як «частковий суверенітет» та «розділений суверенітет».

Більше того, не тільки регіональна влада володіє частиною суверенітету, але й держава проводить свій регіоналізм, на чому наголошують Р.В. Джонс і Р. Скаллі у вступі до колективної праці *«Європа, регіони та європейський регіоналізм»* (2010) [6]. Дослідники виокремлюють три форми регіоналізму: єврорегіоналізм, державний регіоналізм і регіональний регіоналізм. Єврорегіоналізм проявляється як тиск ЄС на країни-члени з метою регіоналізації своїх урядових структур, у випадку державного регіоналізму тиск на регіони йде з державного рівня. В обох випадках відбуваються процеси «згори донизу». Натомість регіональний регіоналізм полягає в регіональній ініціативі «знизу». З позицій взаємодії трьох регіоналізмів регіоналізм у Польщі досліджує Е. Опіловська. На її думку, польський регіоналізм тісно пов'язаний з процесом євроінтеграції, він проявляється у вигляді формування субнаціональних одиниць та децентралізації структур управління, а також у створенні регіональної ідентичності ініціативами «знизу вгору» [7, р. 125].

Звісно, можна вести мову про не тільки про взаємодію, але й про конкуренцію державного та регіонального регіоналізму. Саме тут і постає питання про вплив регіоналізму на державний суверенітет. Якщо характер вимог політичних еліт не радикальний, а державний і регіональний регіоналізми співпадають за цілями, може бути проведена регіоналізація як адекватна відповідь центру на вимоги з боку регіонів, тобто процес перерозподілу повноважень між центром і регіонами. Вибір моделі регіоналізації залежить від специфіки країни та наявності культури діалогу між центром і регіонами. В унітарній державі вона може мати вигляд децентралізації. Децентралізація – одна з моделей регіоналізації влади, яка передбачає передачу значних повноважень та фінансових ресурсів від державних органів органам місцевого самоврядування. Децентралізація здійснюється таким чином, щоб якомога більше повноважень мали ті органи, які знаходяться ближче до людей, де такі повноваження можна реалізовувати найуспішніше. Реформу децентралізації влади провели багато країн, серед яких Польща, Словаччина, Литва, Латвія, Естонія, скандинавські країни. У підсумку це дало поштовх для більш успішного розвитку економіки та соціальної сфери. Власне, така модель регіоналізації реалізується в Україні з 2014 року. Реформа децентралізації влади в Україні назріла з багатьох причин. У даному випадку можемо побачити вплив

трьох регіоналізмів (єврорегіоналізму, державного та регіонального), адже проведення цієї реформи було заплановане як одна з восьми першочергових реформ в умовах євроінтеграційного курсу і закріплене у Стратегії сталого розвитку «Україна-2020». Під час Революції Гідності українці підтвердили, що вони є європейцями, які розділяють разом з громадянами європейських країн демократичні цінності. Саме тому реформа децентралізації влади є однією з реформ, яка наближає Україну до Європейського співтовариства.

Регіоналізація має свої особливості в унітарних децентралізованих державах, до яких належать Італія, Іспанія, які повністю або частково реалізували модель регіоналізації у вигляді автономії, та Великобританія, яка також запроваджує принципи децентралізації. Самоврядування частини держави враховує історичну, етнічну, культурну та економічну специфіку регіону і передбачає наділення регіональної влади деякими політичними свободами, що у певних випадках може створювати загрози державному суверенітету. Розглянемо приклад Великобританії. Один з проявів регіоналізму полягає у наявності різних поглядів у регіональних еліт стосовно внутрішньої та зовнішньої політики держави і щодо майбутнього свого регіону, причому у радикальному варіанті – аж до відокремлення. Найбільш яскраво це демонструє ситуація з Brexit, коли у 2016 році країна розділилася на прихильників та противників виходу з Євросоюзу. Прихильники збереження членства Великобританії у Європейському Союзі зосередилися на півночі країни. Тоді перша міністерка Шотландії Нікола Стерджен повідомила, що регіональна влада підготує законодавчу базу для можливого проведення нового референдуму про незалежність, і наголосила, що вона зробить все можливе, щоб залишити Шотландію в складі ЄС. У той же час лідер найбільшої в Північній Ірландії націоналістичної партії «Шинн Фейн» Деклан Керні заявив, що рішення британців залишити Євросоюз тільки загострило питання про подальше перебування Ольстера в складі Сполученого Королівства. За його словами, «Brexit драматично змінює політичний ландшафт на півночі Ірландії, і ми будемо форсувати зусилля з проведення референдуму щодо об'єднаної Ірландії» [8]. Тобто особлива політична позиція Ольстера призвела до активізації іредентистської риторики, що передбачає об'єднання з Ірландією. Отже, у даному випадку регіоналізм загрожує територіальній цілісності держави.

Федерація як форма державного устрою об'єднує кілька державних чи квазідержавних утворень, які мають обмежений суверенітет, адже делегують частину повноважень центру. У цьому випадку можна вести мову про «розділений суверенітет», коли кожен з суб'єктів федерації володіє частиною суверенітету. Дослідник федералізму Вільям Рікер стверджував, що федеральна угода лежить в основі готовності політиків відмовитися від національного суверенітету. Політичний процес у федераціях є досить нестабільним, внутрішні протиріччя всередині держави можуть створювати загрози для єдності, особливо якщо федерація утворена на національно-територіальній основі, як, наприклад, Бельгія.

Отже, регіоналізм може створювати загрози для державного суверенітету як в унітарних, так і у федеративних державах. Заслугує на увагу питання про причини радикалізації регіоналізму і поява в риториці еліт сепаратистської теми. На нашу думку, у кожному конкретному випадку виникнення сепаратизму спирається на комплекс особливих чинників, притаманних лише певному регіону. Разом з тим, проаналізувавши сепаратистські рухи у багатьох регіонах світу, можна виокремити деякі загальні причини: 1) сепаратистські настрої виникають у випадку реальних утисків політичних, економічних, культурних прав жителів регіонів; 2) вагому роль у виникненні сепаратизму відіграє етнічний чинник. З огляду на чисельне переважання у структурі населення регіону певної етнічної групи можна вести мову про етнорегіони. Регіоналізм, який значною мірою спирається на етнічні цінності, виступає як етнорегіоналізм; у цьому випадку вимоги регіональних еліт

неминуче артикулюють інтереси етнічної спільноти. Може виникнути уявлення про те, що країна проживання здійснює утиски прав меншин, і тільки власна незалежна держава дасть можливість для розвитку етносу. Цими рисами характеризується квебекський сепаратизм; 3) сепаратизм виникає тоді, коли настрої регіональних еліт розділяє якщо не все населення регіону, то хоча б його більшість або ж політично активна меншість, що забезпечує політичну мобілізацію населення для виконання певних дій; 4) регіональний сепаратизм може виникнути тоді, коли регіональна еліта спирається на всі переваги, якими володіє регіон: трудові ресурси, особливості економіко-географічного положення, корисні копалини тощо. Особливе значення серед сировинних ресурсів належить енергетичним ресурсам. Цей чинник вагомий для Шотландії, яка володіє лівовою часткою запасів нафти Великобританії; 5) тлом для виникнення регіонального сепаратизму виступає підтримка сусідніх держав, з населенням яких мешканці регіонів відчувають етнічну, мовну чи культурну спорідненість, особливо у випадку, коли ті декларують зацікавленість у долі споріднених груп і схвалюють їхні іредентистські або ж сепаратистські проекти.

На жаль, трансформація регіоналізму у сепаратизм відбулася в українських регіонах – у Криму та на Донбасі. У розвитку сепаратистських настроїв у регіонах велику роль відіграли дії російської влади, яка тривалий час здійснювала інформаційно-ідеологічний вплив на політичну еліту та усіх мешканців даних регіонів. Погоджуємося з Т. Черненко, що «регіон як територіальна одиниця, що склалася історично, може відігравати як об'єднуючу, інтеграційну, роль, так і використовуватися як пішак у брудній грі сепаратистів з метою розколу держави» [9, с. 58]. Власне, регіоналізм як політичне явище по суті повинен виконувати функцію сигналізування про проблеми регіонів, закликаючи до конструктивного діалогу регіональну владу і керівництво країни. Але, керований зовні, він стає чинником деструктивного впливу на внутрішньополітичні процеси у державі.

Вище йшла мова про вплив регіоналізму на внутрішньополітичні процеси у державі. Інший аспект регіоналізму пов'язаний з прагненням регіональної влади представити свій регіон і на зовнішньополітичній арені. Європейські регіони вже мають досвід участі у міжнародній політиці. Побоювання про можливість втрати регіональної самобутності в умовах активізації євроінтеграційних процесів призвели до того, що регіони не лише посилили свій вплив на внутрішньополітичні процеси у державі, але й почали виступати як суб'єкти міжнародної політики. Відповідно до концепції «Європи регіонів» на даний час актуальні два її виміри: горизонтальний та вертикальний. Горизонтальний вимір передбачає інтенсифікацію міжрегіонального співробітництва, вертикальний – розширення впливу регіонів на процес прийняття рішень у національних державах та в Європейському Союзі. Співробітники Інституту порівняльних досліджень регіональної інтеграції Університету ООН (UNU-CRIS), заснованого у 2001 році, зазначають, що регіональна інтеграція поширилася протягом 1990-х і на початку 2000-х років до такої міри, що деякі науковці припускали, що одного дня регіони можуть замінити національні держави як визначних дійових осіб у глобальних справах. Вважалося, що успішне регіональне будівництво на різних рівнях (наднаціональному, транснаціональному та субнаціональному) мало наслідком економічне процвітання та політичну стабільність, але вже у той час почали ставити питання, наскільки добре регіони реагують на потреби громадян і чи задовольняють їх та, з іншого боку, чи задовольняють люди потреби регіональної економіки. А кризи, пов'язані з коронавірусом, взагалі підкреслили багато недоліків регіонів і регіоналізмів [10]. Тобто на рубежі століть стало зрозуміло, що регіон не може виступити альтернативою державі, і, хоч регіоналізм вирішує багато питань, все ж він не здатний впоратися самостійно з усіма проблемами, що постають.

Українські регіони так само прагнуть виходу на міжнародну арену й беруть активну участь в європейських інтеграційних процесах. Прикордонні регіони ще починаючи з 1990-х років заключали договори про міжнародну співпрацю з суміжними регіонами сусідніх держав задля вирішення економічних, соціальних, культурних проблем. Для України участь її регіонів у міжрегіональному співробітництві вкрай важлива, адже це є практичним кроком на шляху до входження в Європейський Союз. Процес поживався після підписання у 2014 році Угоди про Асоціацію з ЄС.

Участь регіонів у європейських проєктах дозволяє використати можливості, які відкриває цей процес для розвитку регіонів та їхнього людського потенціалу. Є цілком позитивні наслідки, що засвідчує моніторинг участі регіонів в євроінтеграційних процесах. Центр «Нова Європа» (м. Київ) проводить вимірювання рейтингу європейської інтеграції областей в рамках дослідження «Євромапа України». Для дослідження «Євромапа-3. Рейтинг європейської інтеграції областей України» були обрані дев'ять сфер: економічна інтеграція; інфраструктура; локальна демократія та підзвітність; освітня, наукова, культурна інтеграція; охорона здоров'я; енергетична та екологічна політика; гендерна рівність; комунікація євроінтеграції; ширше партнерство. У 2021 році лідерство у трьох сферах з дев'яти мало м. Київ (економічна інтеграція; освітня, наукова та культурна інтеграція; охорона здоров'я), у шести сферах лідирували області: Львівська область – інфраструктура, Вінницька область (локальна демократія та підзвітність), Сумська область (екологічна та енергетична політика), Чернігівська область (гендерна рівність), Волинська область (комунікація євроінтеграції), Тернопільська область (ширше партнерство). За сумою усіх показників лідирує Львівська область, у п'ятірку лідерів увійшли також м. Київ, Вінницька, Харківська, Івано-Франківська області, які є лідерами у просуванні євроінтеграційних реформ [11, с. 12]. Отже, участь регіонів у міжнародних проєктах приносить реальну користь, що полягає у підвищенні рівня та якості життя жителів регіонів. Тобто «зовнішньо орієнтований» регіоналізм, який реалізується у правових рамках, може мати взаємовигідний результат і для регіонів, і для національної держави та не нести загрози для її суверенітету.

Проте певну загрозу може нести транскордонне співробітництво споріднених етнічних груп, адже близькість національної меншини до спорідненої держави може слугувати засобом впливу цієї держави з метою реалізації іредентистської політики. Доцільно згадати єврорегіони, утворені прикордонними українськими та російськими регіонами. За Болцанськими рекомендаціями ОБСЄ про національні меншини в міждержавних відносинах (2008 р.), співробітництво між державами в рамках дружніх двосторонніх або багатосторонніх відносин повинне ґрунтуватися на територіальній, а не етнічній основі [12, с. 24], але, на нашу думку, за відсутності системи контролю з боку центральної влади у межах транскордонного співробітництва може здійснюватися неформальний вплив, який полягає у пропаганді іредентистських ідей.

Таким чином, регіоналізм – це цілком об'єктивне явище сьогодення, яке перш за все слугує засобом сигналізування про потреби регіонів. Якщо регіональні вимоги не несуть загрозового характеру для єдності країни, вони мають стати предметом конструктивного діалогу між регіональною елітою та національною владою. Задля попередження радикалізації регіоналізму необхідно запровадити низку заходів, серед яких реформування регіональної політики, реалізація етнонаціональної політики, у тому числі проведення «політики ідентичності» задля цілеспрямованого формування національної ідентичності, впровадження такого варіанту регіоналізації на взаємовигідних для центру та регіонів умовах, який у підсумку забезпечить стабільність суспільства.

Список використаної літератури

1. Hooghe L., Marks G., Schakel A. The Rise of Regional Authority. London : Routledge, 2010. 240 p.
2. Taylor V. Advancing regionalism and a social policy agenda for positive change: From rhetoric to action. *Global Social Policy*. 2015 Dec; 15(3). P. 329-335. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4639825/>
3. Панченко Т. Регіоналізм. *Політологія: навчальний енциклопедичний словник-довідник для студ. ВНЗ I-IV рівнів акредитації / за наук. ред. д-ра політ. н. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]*. Львів : Новий Світ-2000, 2014. С. 567-568.
4. Державний суверенітет в умовах глобалізації: теорія та практика : монографія / Н.А. Бабарикіна, Н.В. Горло, М.Ф. Заболотна, О.М. Кіндратець, Т.І. Сергієнко ; за заг. ред. О.М. Кіндратець. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2022. 226 с.
5. Bartelson J. Review of the concept of sovereignty. *European Journal of International Law*. 2006. Vol.17, Issue 2. P.463-474.
6. Jones R.W., Scully R. Introduction: Europe, Regions, and European Regionalism. Europe, Regions, and European Regionalism / ed. Richard W. Jones and Roger Scully. New York: Palgrave Macmillan, 2010. P. 1-15.
7. Opiłowska E. Regionalism in a unitary state. Regional identity in the Polish western border regions. *L'Europe en Formation*, 2016. 379. P. 122-139. URL: <https://doi.org/10.3917/eufor.379.0122>
8. Ромашенко С., Дубенський В. Brexit: у Шотландії та Північній Ірландії хочуть відділення. 24.06.2016. URL: <https://www.dw.com/uk/y-шотландії-та-північній-ірландії-ставлять-питання-про-відділення-після-brexit/a-19353280>
9. Черненко Т. В. Окупований Крим: шляхи запобігання політичному та соціокультурному дистанціюванню від України. *Стратегічні пріоритети*. 2014. № 3(32). С. 52-60.
10. Koff H., Maganda C., De Lombaerde Ph., Kauffer E., Ros Cuellar J. Editors' Note: Ten Years of Re-Thinking Regions from Citizens' Perspectives. *Regions and Cohesion*. 2020. Vol.10, issue 3. P. viii-xiv. URL: <https://cris.unu.edu/editors-note-ten-years-re-thinking-regions-citizens-perspectives>
11. Євромапа-3. Рейтинг європейської інтеграції областей України. Центр «Нова Європа», 2021. 104 с.
12. Більданські/Боценські рекомендації щодо національних меншин у міждержавних відносинах та Пояснювальна записка. Червень 2008 р. Організація з безпеки та співробітництва в Європі, Верховний комісар у справах національних меншин. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/e/6/396662.pdf>

THE IMPACT OF REGIONALISM ON STATE SOVEREIGNTY**Natalia Horlo***Zaporizhzhia National University,**Faculty of Sociology and Management, Department of Political Science**Zhukovsky str., 66, 69600, Zaporizhzhia, Ukraine*

The article considers regionalism as a doctrine of regional political elites, is aimed at empowering the region. The influence of regionalism on the sovereignty of the state, due to the strengthening of the role of regions in domestic political processes and the entry of regions into the foreign policy arena, is investigated. The methodological basis of the study was the idea of R.W. Jones and R. Scully about three forms of regionalism – Euro-regionalism, state-regionalism and regional-regionalism, and T. Ilgen's idea

of Reconfigured Sovereignty, which is regularly distributed between state and non-state entities at all levels of government, depending on the issue or problem.

Regionalism serves the function of signaling about problems of the regions and calls for a constructive dialogue between regional authorities and the state leadership. An adequate response of the center to the demands of the regions can be regionalization as a process of redistribution of powers between the center and the regions. The choice of regionalization model (decentralization, autonomy, federalization) depends on the specifics of the country and the existence of a culture of dialogue between the center and the regions. It is shown that regionalism in general has a neutral character, but can pose a threat to state sovereignty in case of radicalization of regional demands and the emergence of separatist sentiments. The reasons for the radicalization of regionalism were highlighted and it was emphasized that, controlled from the outside, it poses a direct threat to state sovereignty. The destructive impact of regional separatism, which poses a direct threat to the territorial integrity of the sovereign Ukrainian state, is illustrated on the example of Crimea and Donbas.

The participation of the regions in cross-border cooperation and other European integration processes is characterized and it is proved that the forms of international participation, which are implemented within the legal framework, can have a mutually beneficial result for both the regions and the national state, and not threaten its sovereignty.

Key words: regionalism, regionalization, state sovereignty, separatism, cross-border cooperation.